

KONCEPT VOJAŠKEGA IZOBRAŽEVANJA ČASTNIKA SLOVENSKE VOJSKE – STANJE IN VIZIJA

CONCEPT OF MILITARY EDUCATION AND TRAINING OF SAF OFFICER CANDIDATES: PRESENT AND FUTURE

POVZETEK

V Slovensko vojsko sprejemamo kandidate za častnike, ki so uspešno končali civilno visokošolsko izobraževanje. Preden kandidati začnejo izobraževanje na Šoli za častnike, morajo uspešno opraviti selekcijo in temeljno vojaškostrokovno usposabljanje (TVSU).

Šola za častnike (osnovno vojaškostrokovno izobraževanje in usposabljanje – OVSIU) traja eno leto in daje kandidatom vojaško znanje za opravljanje začetnih častniških dolžnosti. Da bi častnik izpolnjeval pogoje za povišanje v čin stotnika, mora uspešno končati štabni program (del dopolnilnega vojaškostrokovnega izobraževanja in usposabljanja DVSIU), ki traja pet mesecev, major lahko postane po uspešno končanem šolanju na višjem štabnem programu (del DVSIU), polkovnik in višje pa, če je uspešno končal tudi najvišjo stopnjo vojaškostrokovnega izobraževanja – generalštabni program (del DVSIU). Program OVSIU ni povezan s civilnim izobraževalnim sistemom, programi DVSIU pa delno.

Truditi se moramo, da postane častniški poklic družbeno priznan. V Centru za doktrino in razvoj menimo, da lahko to dosežemo zgolj z lastno visoko šolo. Obstaja tudi možnost uveljavljanja dodiplomskega vojaškega modula na civilnih fakultetah, ki pa pomeni le prehodno obdobje med pripravi na visoko šolo.

KLJUČNE BESEDE

Koncept vojaškega izobraževanja častnika, profesija, dodiplomski vojaški modul.

ABSTRACT

The Slovenian Armed Forces employ officer candidates who have successfully completed higher education studies at a civilian institution. Officer candidates must successfully pass the selection process and complete basic military professional training (TVSU) before they enter the Officer Candidate School. The Officer Candidate School (basic military professional education and training – OVSIU) lasts one year and provides candidates with the military knowledge needed to perform the primary duties of an officer. In order to meet the prerequisites for promotion to the rank of Captain, an officer must successfully complete the Staff Course (a part of the supplementary military professional education and training – DVSIU) which lasts five months. An officer can become a Major after successfully completing the Senior Staff Course (a part of DVSIU). To become a Colonel or to be promoted to a higher rank the individual must successfully complete the highest level of military professional education – the General Staff Course (a part of DVSIU).

The OVSIU programme is not connected with the civilian education system, whereas DVSIU programmes are partially connected with it.

We should strive to give recognition to the profession of an officer in the society. According to the position of the Doctrine and Development Centre, this can only be achieved with our own institute of higher education.

There is also a possibility of introducing an undergraduate military module at civilian universities, which is seen only as temporary while preparations are carried out for our own institute of higher education.

KEY WORDS

Concept of an officer's military education, profession, undergraduate military module.

UVOD

V svoji dosedANJI praksi sem opravljal poveljniške dolžnosti od poveljnika poklicnega oddelka, voda, samostojnega voda, pehotnega bataljona, poveljnika pehotne in motorizirane brigade, bil sem tudi namestnik poveljnika 1. brigade in hkrati namestnik poveljnika večnacionalnih sil kopenske vojske (VSKV – Multinational Land Force) oziroma tristranske italijansko-madžarsko-slovenske brigade, namenjene za mirovne operacije.

Naloge Slovenske vojske so se v desetletju in pol precej spremenile. Od osamosvojitve je bila Teritorialna obramba Republike Slovenije¹ izrazito obrambno naravnana in njene enote zunaj meja Slovenije niso delovale. Z vse bolj dejavno vlogo Republike Slovenije v mednarodnem okolju in s prevzemanjem odgovornosti v zagotavljanju čim varnejšega okolja so se tudi naloge Slovenske vojske spreminjale. Naše enote² so začele odhajati v tujino in sodelovati v mirovnih operacijah. Republika Slovenija je postala članica EU in Nata³.

Vojsko vodijo vojaški voditelji, ki jih je družba s postavitvijo na njihove dolžnosti pooblastila za upravljanje nasilja ali njegovo izvajanje. To pooblastilo pomeni zelo veliko odgovornost, zato je v interesu družbe, da te dolžnosti opravljajo visoko usposobljene vojaške osebe z visokimi moralnimi standardi (vrednotami).

Najvišje, najodgovornejše položaje v vojski zasedajo častniki. Njihova vloga v vodenju organizacije je odločilna. Od njihove izobraženosti, znanja in izurjenosti je odvisno, kako bo vojska učinkovita.

VSEBINA PREDSTAVITVE

V svoji predstavitvi bom najprej spregovoril o Razvojno-programskem sektorju, ki ga vodim, in sicer zato, ker je tesno povezan z razvojem vojaškega izobraževanja. Predstavil bom njegovo strukturo in naloge. Tako boste lahko videli, kateri del našega sektorja se ukvarja tudi z izobraževanjem, in če bo treba, z njim navezali stike. V nadaljevanju bom prikazal koncept vojaškega izobraževanja in usposabljanja v Slovenski vojski ter posebej opozoril na to, kje znotraj tega koncepta poteka izobraževanje kandidatov za častnike⁴ in častnikov. Sledi opis sedanjega koncepta izobraževanja kandidatov za častnike in častnikov ter vizija za naprej. Predstavil bom tudi vojaški modul dodiplomskega izobraževanja kandidatov za častnike, ki ga vidimo predvsem kot prehodno obdobje do uresničitve vizije.

¹ Teritorialna obramba Republike Slovenije se je pozneje preimenovala v Slovensko vojsko.

² In posamezniki.

³ Iz sodelovanja v Severnoatlantskem zavezništvu sledi tudi obveza naše države, da bo pomagala pri izvajanju obrambe drugih članic zavezništva.

⁴ Ko govorim o kandidatih za častnike in o častnikih, mislim na pripadnike obeh spolov, čeprav tega ne poudarjam posebej.

STRUKTURA RAZVOJNO-PROGRAMSKEGA SEKTORJA

Razvojno-programski sektor je sestavljen iz petih oddelkov:

- Oddelka za razvoj vojaškega izobraževanja in usposabljanja (ORVIU),
- Oddelka za učenje iz izkušenj (OUI),
- Oddelka za elektronsko izobraževanje (OEI),
- Oddelka za razvoj in uvajanje kadrovskega sistema (ORUKI),
- Oddelka za založništvo in izdajateljstvo (OZI).

Po formaciji bi nas moralo biti v sektorju 36, trenutno pa nas je manj kot polovica. Največji je Oddelek za razvoj vojaškega izobraževanja in usposabljanja, ki ima po formaciji kar 12 delovnih mest. Že ime pove, da se prav ta ukvarja tudi s problematiko, ki jo danes obravnavamo.

Delo vseh oddelkov sektorja vpliva na ves sistem. Rešitve, ki jih predlaga, so večinoma sistemske narave in strateškega pomena za Slovensko vojsko.

POSŁANSTVO RAZVOJNO-PROGRAMSKEGA SEKTORJA

Naloge oziroma poslanstvo Razvojno-programskega sektorja so razvoj vojaškega izobraževanja in usposabljanja, razvoj in zagotovitev delovanja sistemov učenja iz izkušenj in sistema e-izobraževanja, razvoj sistema upravljanja kadrov ter zagotavljanje kakovostne literature.

V Centru za doktrino in razvoj predvidevamo, da bo sektor postal gibalo napredka ter razvoja vojaškega izobraževanja in usposabljanja⁵ (VIU), razvoja kadrovskega sistema, sistema učenja iz izkušenj in elektronskega izobraževanja v Slovenski vojski. S svojim delom bo zagotavljal razvoj vojaške profesije, postavil bo sistem upravljanja kadrov, in sicer tako, da bo pretok kadra racionalen in usmerjen k ciljnemu izobraževanju oziroma usposabljanju posameznikov ter povečanju učinkovitosti organizacije, zagotavljal bo podporo operativnemu delu vojske v obdelavi in posredovanju izkušenj, zagotovil bo učinkovita orodja za elektronsko izobraževanje ter kakovostno založniško dejavnost.

KONCEPT VOJAŠKEGA IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA

Koncept vojaškega izobraževanja in usposabljanja delimo na dva dela:

- izobraževanje in usposabljanje posameznika,
- usposabljanje poveljstev in enot.

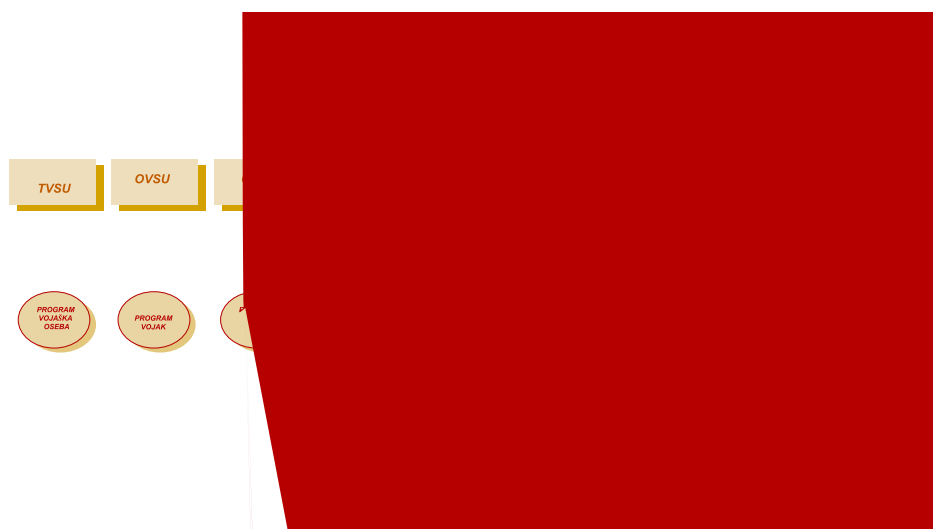
⁵ Do zdaj se je večkrat pokazalo, da je bilo sodelovanje s civilnimi izobraževalnimi ustanovami premalo usklajeno, da so se različne ravni (GŠSV, PDRIU in CDR) pogovarjale z istimi ustanovami brez predhodnega usklajevanja. Menimo, da je treba vse pogovore s civilnimi izobraževalnimi ustanovami voditi izključno iz CDR.

Ljubo Poles

Prvi del je veliko obsežnejši in zagotavlja pridobivanje temeljnih, osnovnih in dopolnilnih veščin in znanja.

Na shemi se vidi, kako obsežen je koncept. S puščicami je prikazan samo del usposabljanj oziroma izobraževanj, ki jih v svoji vojaški karieri opravijo kandidati za častnike in častniki. Temelj usposabljanja oziroma izobraževanja prikazujejo puščice s številkami 1, 2 in 3.

Shema 1: Koncept vojaškega izobraževanja in usposabljanja

Puščica s številko 1 prikazuje temeljno vojaškostrokovno usposabljanje (TVSU) kandidatov za častnike, ki poteka v Vipavi, puščica s številko 2 osnovno vojaškostrokovno izobraževanje in usposabljanje (OVSIU), ki poteka v Šoli za častnike v Ljubljani, puščica s številko 3 pa vse oblike vojaškega nadaljevalnega izobraževanja in usposabljanja (del dopolnilnega vojaškostrokovnega izobraževanja in usposabljanja – DVSIU) v Poveljniško-štabni šoli v Poljčah.

KONCEPT IZOBRAŽEVANJA ČASTNIKA – STANJE

V Slovensko vojsko sprejemamo kandidate za častnike, ki so uspešno končali civilno visokošolsko izobraževanje. Preden kandidati začnejo izobraževanje na Šoli za častnike, morajo uspešno opraviti selekcijo in temeljno vojaškostrokovno usposabljanje (TVSU).

Šola za častnike (OVSIU) traja eno leto in daje kandidatom vojaško znanje za opravljanje začetnih častniških dolžnosti. Da bi častnik izpolnjeval pogoje za povzvišanje v čin stotnika, mora uspešno končati štabni program (del DVSIU), ki traja

pet mesecev, major lahko postane po uspešno končanem šolanju na višjem štabnem programu (del DVSIU), polkovnik in višje pa, če je uspešno opravil tudi najvišjo stopnjo vojaškostrokovnega izobraževanja – generalštabni program⁶ (del DVSIU). Seveda to, kar je prikazano na spodnji sliki, pomeni le ogrodje usposabljanja oziroma izobraževanja kandidata za častnika in častnika od najnižjih do najvišjih dolžnosti. Častniki se med službovanjem udeležujejo še drugačnih oblik usposabljanja ali izobraževanja (funkcionalno, jezikovno itn.).

Program OVSIU ni povezan s civilnim izobraževalnim sistemom, programi DVSIU pa so le delno⁷.

Shema 2: Koncept izobraževanja častnika – stanje

KONCEPT IZOBRAŽEVANJA ČASTNIKA – VIZIJA

V Slovenski vojski oziroma na Ministrstvu za obrambo se že nekaj časa razpravlja o tem, kako naj bi v prihodnje izobraževali svoj častniški kader. O tem se govori že leta in leta, v resnici pa se pravzaprav ni zgodilo veliko⁸. Ne glede na to, da se v usmerjevalnih oziroma načrtovalnih dokumentih, ki govorijo o razvoju Slovenske vojske in njenega izobraževalnega sistema, opredeljuje uvedba vojaškega modula na visokošolskih civilnih ustanovah, se marsikdaj sprašujemo, če so spremembe sploh potrebne in če so, kakšne naj bi bile.

Preden bom predstavil vizijo koncepta izobraževanja častnika Slovenske vojske,

⁶ Trenutno se pripravlja nov generalštabni program (nekatero vsebinske spremembe, podaljšanje izobraževanja na eno leto).

⁷ Štabni program ni povezan s civilnim izobraževalnim sistemom, slušatelji višjega štabnega programa so od lanske jeseni hkrati vključeni v študij strokovnega magisterija na Fakulteti za logistiko in specialistični študij obramboslovja na Fakulteti za družbene vede. Generalštabni program se prenavlja – želimo si, da bi se naslednji generaciji za nekatere predmete priznavale kreditne točke, ki bi jih lahko uveljavljali pri podiplomskih študijih na različnih fakultetah.

⁸ Bistven premik v dogajanju sta povzročila lansko povezovanje višjega štabnega programa s specialističnim študijem obramboslovja Fakultete za družbene vede in z magisterijem iz stroke na Fakulteti za logistiko ter sedanja prenova generalštabnega programa.

moram poudariti, da ni verifcirana. V Slovenski vojski za zdaj ni usklajenega pogleda in sprejetih odločitev o nadgradnji sistema vojaškega izobraževanja častnikov⁹. To, kar bom predstavil, je pogled Centra za doktrino in razvoj.

Stremeti moramo k temu, da postane častniški poklic družbeno priznan. V našem centru menimo, da se profesije lahko razvijajo le z lastno visoko šolo¹⁰. Imajo jih duhovniki, zdravniki, pravniki itn. Zakaj bi bil vojaški poklic drugačen od drugih? Ali bomo res v družbi priznani in prepoznavni, če ne bomo imeli svojih strokovnjakov, ki bodo razvijali vojaško znanost in bodo tudi po akademskih nazivih primerljivi s svojim civilnimi kolegi?

Pogosto poslušam razmišljanja, da visoke šole v resnici ne potrebujemo, da moramo razmišljati o tem, kam bodo odhajali častniki po koncu vojaške kariere¹¹, in o tem, da dobijo civilni poklic, h kateremu se lahko vrnejo. Taka razmišljanja razumem, vendar mislim, da je izhodišče napačno. Ali ne bi morali razmišljati o tem, kaj je naš interes¹², kako je treba oblikovati¹³ kandidata za častnika in nadaljevati njegovo izobraževanje tako, da bo lahko uspešno opravljal svoje naloge in da bo vojaška organizacija boljša, učinkovitejša? Odhod posameznikov iz vojaške organizacije in vključitev v civilno družbo sta zelo pomembna, ne smeta pa biti najpomembnejši element in bistveno vplivati na odločitev o ustanovitvi visoke vojaške šole¹⁴. Prepričan sem, da mora visoka šola ljudem dajati tudi znanje, ki bo skupaj s pridobljenimi izkušnjami v delovnem procesu zanimivo in uporabno v upravnem delu Ministrstva za obrambo¹⁵ ali delodajalcem zunaj ministrstva, tako v javni upravi kot drugje¹⁶.

Če želim

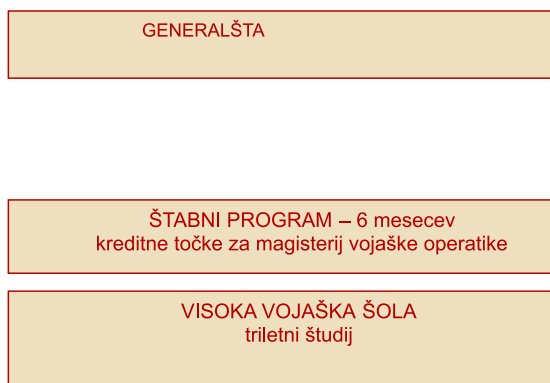
"

z

opravljanje začetnih častniških dolžnosti. Štabni program bi trajal šest mesecev¹⁹, njegovi predmeti pa bi bili ovrednoteni za pridobivanje naziva magister vojaške operatike.

Višji štabni program bi trajal leto in pol²⁰. Del programa bi bila tudi polletna praksa v enoti ali poveljstvu. Uspešno opravljen program bi omogočil tudi pridobitev naziva magister vojaške operatike. Generalštabni program, ki bi trajal eno leto, bi bil še naprej najvišja stopnja vojaškostrokovnega izobraževanja. Uspešno opravljen bi omogočil pridobitev naziva magister vojaške strategije ali kreditnih točk za doktorski študij.

Shema 3: Koncept izobraževanja častnika – vizija

KONCEPT IZOBRAŽEVANJA ČASTNIKA – DODIPLOMSKI VOJAŠKI MODUL – PREHODNO OBDOBJE ALI REŠITEV

Če bi prišlo do odločitve, da visoka šola ne bo ustanovljena ali bi bilo zanj potrebno daljše prehodno obdobje, vidimo dodiplomski vojaški modul na izbranih fakultetah²¹. Predstavljamo samo najboljšo različico izmed tistih, ki smo jih v CDR obravnavali. Po koncu srednje šole sprejememo kandidata za častnika v delovno razmerje²² kot vojaka. V prvem letu opravi temeljno vojaškostrokovno usposabljanje in splošne predmete Šole za častnike. Naslednja tri leta se izobražuje na izbrani fakulteti, vendar tako, da so v izobraževalnem programu tudi specialistični predmeti Šole za častnike.

¹⁹ Pridobivanje pogojev za prerazporejanje na stotniške dolžnosti.

²⁰ Pridobivanje pogojev za opravljanje majorskih dolžnosti.

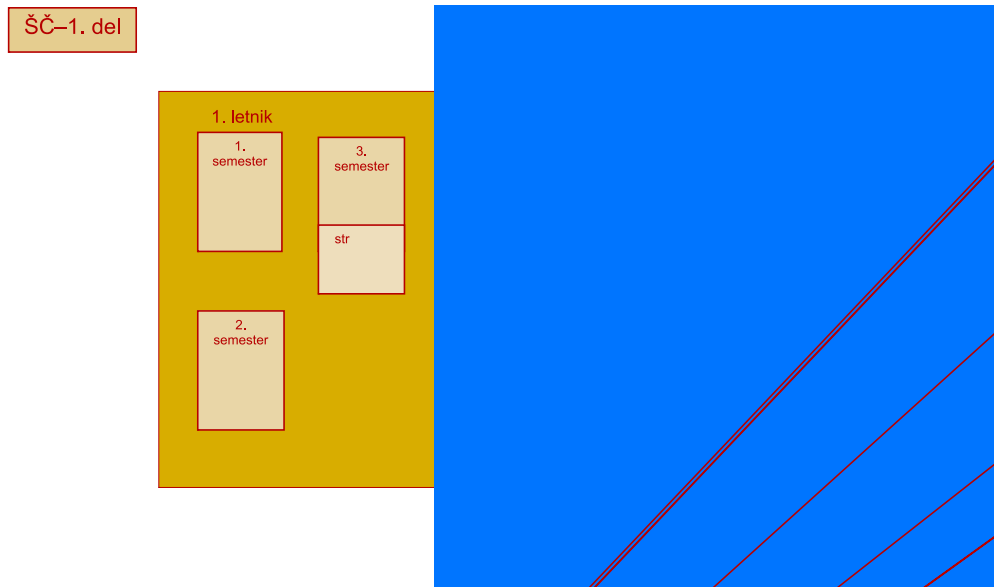
²¹ Odvisno od potrebnega profila strokovnjakov.

²² Sprejem v delovno razmerje takoj po končani srednji šoli bi pomenil veliko konkurenčnost na trgu delovne sile, tako bi se verjetno tudi zanimanje za častniški poklic povečalo.

Ljubo Poles

Med študijem je kandidat za častnika zaposlen, kar omogoča tudi njegovo nadaljnjo socializacijo oziroma vključitev v vojaško okolje²³. Po končanem študiju opravi krajše funkcionalno usposabljanje in prevzame katero izmed začetnih častniških dolžnosti. Na naslednji sliki so stvari pregledno prikazane:

Shema 4: Koncept izobraževanja častnika – dodiplomski vojaški modul

SKLEP

V Centru za doktrino in razvoj menimo, da bi bilo treba vojaško izobraževanje čim bolj približati civilnemu. K temu nas obvezujejo tudi usmeritveni oziroma načrtovalni dokumenti. Prepričani smo, da je treba razvijati vojaško profesijo, zato kot najboljšo pot vidimo ustanovitev vojaške (obrambne) visoke šole, v kateri bi potekali tako dodiplomski kot podiplomski programi vojaškega študija.

²³ V okviru prakse delo v enoti, v katero bo po študiju razporejen.

